95. številka. Ljubljana, vtorek 27. aprila. XIII. leto, 1880.

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejeman za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejeman za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.
Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba".
Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Národnej tiskarni" v Kolmanovej hiši.

Govor ljubljanskega poslanca viteza Schneida

za dr. Vošnjakovo resolucijo o uvedenji slovenskega jezika kot učni jezik v srednje šole v državnem zboru 23. aprila.

(Po stenografskem zapisniku.)

„Najprej moram reči, da na noben način ne bodem posnemal predgovornika v njegovih osobnih napadih. (Dobro! na desnej.) Pri naslovu 14, § 8, sem se oglasil k besedi, da bi bil govoril za ohranjenje Kranjskega gimnazija. Ker je pa vsled dogovarjanj mej državo in mej Kranjskim mestom obstanek tega gimnazija skoraj zagotovljen, zato hočem denes izpregovoriti samo nekoliko opazk ob učnem jeziku gimnazij na Kranjskem. Gospoda! Besede, ki jih tu govorim, nijso pod uplivom narodne skupnosti tudi ne pod uplivom osobne navezanosti. Kar tukaj rečem, to izročam vašej razsodbi z jedinim namenom, da služim pravičnosti in da v vprašanji, katero sega v razburjeno narodno življenje ljudstva, mirno razvijam one uzroke, kateri se bodo cenili in se bodo morali v poštev jemati kljubu prejšnjemu odobravanju na onej (levej) strani te visoke zbornice.

„Na Kranjskem, gospoda, kjer je 90 procentov prebivalstva slovanskega, so trije gimnaziji — ne ozirajoč se na čisto nemški spodnji gimnazij na Kočevskem — v katerih je tudi za nekoliko slovenščina učni jezik. To sta višja gimnazija v Ljubljani in Novem mestu in spodnji gimnazij v Kranji. Ako pa pogledate, gospoda, natančneje v razmero posamnih predmetov in število ur, vidite, da se je sicer formalno oziralo na pouk v materinem jeziku, da pa se slovenščina v bitstvu ne goji primerno. Videli boste, da razredoma dosledno pojema slovenščina kot učni jezik in v posamnih učnih predmetih, tako, da se v zgorenjem gimnaziji izgubi. Namesto jednega učnega jezika, ki bi imel to biti, sega se črez mejo po drugem deželnem jeziku, ki pa nij máterini jezik učencev. Gospoda! Ako nij na gimnaziji dosti prilike, da si učenec prisvoji slovstveni zaklad jezika, da razume njega duh in se vadi v njegovem slogu, kje drugje naj bi se Slovenec svojega materinega jezika naučil toliko, da bode prekoračil prvotno znanje? Na noben način ne v ljudskej šoli, ki se giblje samo v slovnici in razlaganji slov, v katerej komaj prekorači krog tisoč besedij.

„Še le v srednjej šoli dobi deček novih pojmov. Pojmi, katerih se tu privadi z besedami svojega materinega jezika, naravnost bogate njegov duh, ker nijso vsi pojmi, kateri se zaznamljajo z besedami jednega jezika, isti, kakor se izrazijo z besedami druzega jezika; z učenjem v svojem materinem jeziku se tedaj ne uči samo besedij, nego pridobi si novih pojmov. (Dobro! na desnej.) Tu se gotovo smem sklicati na besede cesarja Karla V.: „Kolikor jezikov kdo zna, toliko ljudij velja". Uže s tem bi bila srednja šola, kakeršni sta oni v Novem mestu in Kranji, višji izobraževalen upliv dosegla, kajti ako bi se naslanjali na nemški, ob jednem pa gojili slovenski pouk, bíli bi učencu najboljše sredstvo, da se pripravi za popolno in gibčno izraževanje svojih mislij v materinem jeziku.

„A žalibog je bilo doslej v resnici nasprotno stanje kot žalostna posledica samo formalnega in navideznega izvrševanja onih načel, ki so zagotovljena z državnimi osnovnimi zakoni. (Klici: Čujte! na desnej.) V uradih in privatnem življenji najdete mej uradniki, odvetniki, učitelji ter mej njihovimi pomočniki veliko tacih, ki so se izobrazili na kranjskih srednjih šolah, ki pa ne znajo dosti tega jezika (Klici na desnej: Čujte!), ki tedaj v njem ali nič ne morejo občevati, ali pa občujejo ne zadostno in teško, in prav ti elementi poglavito nehčejo slovenski uradovati, ni učiti, ni občevati, ravno ti e'ementi prisiljeni po osobnih uzrokih, ostro nasprotujejo željam prebivalstva in vzdržujejo oni narodnostni razpor, ki je žalibog stalen postal v deželi. (Dobro! Dobro! na desnej.)

„Kar pa britkosti neprimerno še vekša, ki od tod izvirajo, to je očitovanje, da jezik nij dosti razvit, da nij sposoben za uradniško občenje z zasmehljivim kazanjem, da domači uradniki, učitelji in odvetniki sami rajši rabijo nemščino pri občevanji. Ako tedaj na jednej strani nij bilo mogoče izobraziti se v svojem jeziku, a se nasledek tega navaja kot uzrok zoper rabo tega jezika, potem se ne smemo čuditi, da se nadaljuje narodna agitacija, in da se razžaljena narodna samosvest protivi in upira. (Klici na desnej: Prav dobro!)

„Narod se zave še le po svojem jeziku. Ako narod nehče več trpeti žalostnega, priznavam tudi, sramotečega stanja, da je ne po svojej krivdi ali vsled administrativnega jerobstva zgubil zvezo s prošlimi rodovi, ali mu morete zabraniti prizadevanja, da govori k svojim potomcem in poznejšim rodom, da si napravi zvezo z njimi? (Dobro! Dobro! na desnej.)

„Izprevidel sem, da narodne resnične in resne želje Slovencev ne presezajo mere, katere bi se jim ne moglo dovoliti. Čeravno se

Listek.

Domača pisma.

IV.

Poznal sem vicespectablisa, ki je bil jurasor in ekonom; ekonomija je uže sama po sebi dobra reč in jurasorstvo tudi nij bilo preslabo, oboje skupaj je pa bilo, kakor se pravi: „utile dulci". Utile namreč je bila jurasorska plača, dulce pa ne jurasorska služba, in zato je naš vicespectabilis le rajši cepil mlada drevesca, to mu je bilo dulce, in je pri miru pustil akta v pisarni, katera so čisto mirno ležala in se množila na pisarničnem stolu ter jih nij bilo treba cepiti nigdar ne.

Sicer mi je opaziti, da moj vicespectabilis nij bil pravi ekonom niti sam svoj pomolog, ker nij imel svojega posestva niti lastne drevesnice, ampak tuja polja in celo hoste je prehodil, pa je okuliral ali pa cepil vse povprek, kar je našel mladega, ter cepil je vinsko trto na kopinje, hruško na hrast, jabelko na bukvo, breskev na smreko itd. brez pravega sistema, ter če mu je kdo rekel, da mu ne velja posel, je kar kvišku skočil in pretepal bi se bil najrajši v svojej pomologičnej maniji z vsakim, kdor mu je prigovoril kaj.

Ko je tako ravnanje jurasovo prišlo višjej gospodski do znanja, je enkrat neka vizitacija prišla v tisti kraj, kjer je naš vicespectabilis cepil in okuliral mlada drevesca, trnje in kopinje, pa je vizitator vicespectabilisa vprašal, zakaj nič ne dela v svojej pisarni? — „Zakaj bi delal v svojej pisarni, je odgovoril vicespectabilis, jaz dosti več koristim narodnemu blagostanju, ako cepim vočke, nego da rešavam zaprašena akta v pisarni". Ta le sicer zdrava logika vicespectabilisova nij bila po volji visokim illustrissimusom, pa zato so ga avanzirali v drugi kraj in so mu celc rekli, da ga bodo posadili — kakor je znal reči baron Rauch — na imanje, če bo še cepil drevesca na tujem polji, mesto da rešava akta v svojej sobi in vsled tega je vicespectabilis popustil pomologijo ter se je poprijel svojega posla.

Pri nas na Slovenskem imamo precej eksemplarov, sličnih omenjenemu jurasoru, kateri pak nijso pomologi in ne cepijo mladih drevesec, ampak ljudstvu našemu cepijo nemško kulturo v glavo ter hočejo delati iz Slovencev Nemce. Ko bi prišla taka le vizitacija v naše kraje, pa bi vprašal dotični vizitator enega ali druzega naših nemških ceparjev, zakaj se ne drži svojega pravega posla, kateri ga hrani in mu daje kruha, bi brž ko ne tudi ta odgovoril: „zakaj bi se držal svojega posla, saj več koristim nemškej državi, ako iz Slovencev delam Nemce, nego li ako obavljam svoj posel v pisarni", ter ko bi visoki gospodje takega človeka avanzirali mej Nemce kam, bi se tudi popravil in postal bi dober delavec v

Tujci.

23. aprila:

Pri **Slonu:** Kavčič iz Sevnice. — Bar. Lazarini iz Gradca. — Glück iz Dunaja — Peharc iz Ribnice.

Pri **Maliči:** Tandler iz Dunaja. — Goder iz Bohinja. — Puch iz Brna. — Stedry, Löff iz Dunaja.

Pri **bavarskem dvoru:** Vilhar iz Gorice.

Pri **avstrijskem cesarji:** Bergus iz Beljaka. — Bonač iz Kranjske gore.

Zaradi preselitve prodajem od denes počenši do **dné 1. maja 1880** zalogo

izvrstnega vina,

katerega imam 400 veder. Vino prodajem po **najnižjej ceni,** in sicer najmanje po jedno vedro vkupe.

Daniel Predovič,
krčmar,
na Poljanskem trgu št. 5, v Ljubljani.

(129—22)

Fran Železnikar,

krojač v Ljubljani,

se zahvaljuje svojim p. n. naročnikom za do zdaj mu izkazano obilo zaupanje, ter se priporoča tudi še v prihodnje za **izdelovanje oblek** po **najnovejših pariških** journalih.

(161—3)

A. Krejči,

v Ljubljani,

kongresni trg, na voglu gledališčne ulice,

priporoča svojo veliko zalogo vseh vrst **modernih**

klobukov in kap;

prejema tudi

kožuhovino in zimsko obleko

črez poletje v shranjevanje. (87—10)

Javna zahvala.

Dné 20. marca t. l. pogorelo mi je gospodarsko poslopje, katero sem bil k sreči še ne leto poprej pri vzajemnej zavarovalnici **„KONKORDIJI“** zavaroval. — Omenjene zavarovalnice glavni zastopnik v Ljubljani g. **Ign. Valentinčič** je škodo precej pregledal in mi **celo zavarovano svoto** pripoznal, katera se mi je po okrajnem zastopniku v Kranji g. **M. Pettanu** uže izplačala. Za tako velikodušno in vestno ravnanje, posebno pa za tako naglo izplačanje se **ravnateljstvu „KONKORDIJE“** in njenemu glavnemu zastopniku v Ljubljani g. **Ign. Valentinčiču** presrčno očitno zahvaljujem in **„KONKORDIJO“** kot jako solidno zavarovalnico **iz lastne skušnje** vsakemu, kdor se zavarovati želi, najtopleje priporočam.

Trata pri Velesovem dné 16. aprila 1880.

(173) **Valentin Selan.**

Zaloga klobukov.

Naznanjam slavnemu občinstvu, da sem zraven kupčije s **kožuhovino** ustanovil tudi

veliko zalogo klobukov

za **gospode, dečke** in **otroke.**

Blago si naročam iz **prvih fabrik** na Dunaji in zagotovim **pošteno** in **ceno** postrežbo, bodem pa tudi skrbel za **najnovejše** in **dobro** blago.

Shrani se pri meni **črez poletje kožuhovina, zimska obleka** in **tepihi.**

Zahvaljujoč se slav. občinstvu za prejšnje zaupanje, prosim, da me i zdaj z mnogimi naročili počasti. — Vnanja naročila se **točno** in **ceno** oskrbé.

Sè spoštovanjem

Anton Kaman,
Mestni trg št. 8, v Ljubljani.

(162—2)

H. Hauptmann,

v semeniškem poslopji, v Ljubljani,

priporoča po **nizkej** ceni najboljše

oljnate in suhe barve, firneže in lake,

ter najlepše

čopiče (penzlje)

za slikarje in zidarje. (160—2)

Do 15. maja in od 15. septembra je cena stanovanjem in kopeljim za 25 % znižana.

Rudninska kopelj KRAPINA-TOPLICE
na Hrvatskem (poštna in telegrafska postaja).

Ta kopelj je od železniške postaje **Zaprešić,** črta **Zidanimost-Sisek,** oddaljena 3, in od **južno-železniške** postaje **Poličane** 4½ ure. 30 do 35° R. dosezajoče **akrotherme** tega zavoda so nedosegljive v svojej izvrstnej zdravilnej moči zoper **trganje po udih, revmatizem** in njiju **slabe posledice,** zoper **bolezni v živcih, na koži** in zoper **rane,** zoper **kronično bolezen brightis,** pri pathologičnih procesih **ženskih seksualnih organov** itd. Kopelj je od **1. aprila** do **konca oktobra odprta,** in zadostujejo velike basinske, posamezne in **dolhe-kopelji** in **kopelji v marmornih banah,** potem stanovanja, restavracije, veliki saloni za obed, kavarne in biljard, zdravilska dvorana, godba, lekarna, senčnati nasadi in druge naprave popolnem vsem modernim zahtevam.

Počenši **s 1. majem** vozijo poštni omnibusi mej tu in mej železniško postajo Poličane po dohodu dunajskega poštnega vlaka ob 10¼ uri zjutraj. **Vožnja za osobo 3 goldinarje.** — Od **1. junija** dalje se dobivajo v **Zaprešići** pri dohodu vsacega vlaka vozovi za v **Krapino-Toplice.** Za vsak drug vlak stojé pripravni vozovi pripravljeni. — Pojasnila dajejo o tej kopelji nje vodstvo in kopeljski zdravnik gosp. dr. **Edgar vit. Aigner.**

Brošurice o kopelji se dobivajo pri vseh knjigotržtvih, prospekti pri vodstvu. (159—2)

Krapina-Toplice, meseca aprila 1880.

Častitim gospem in gospodičinam!

Ravnokar sem prejela za **spomlad** veliko zalogo

okinčanih in neokinčanih

klobukov za gospe in deklice.

Priporočam se p. n. gospem in gospodičinam za mnoga naročila z zagotovilom, da izdelujem vse okusno in solidno. Ob jednem se usojam opozoriti na mojo jako lepo zalogo peres za kinč klobukom.

Isto tako se v mojej prodajalnici tudi **slamniki peró.** Naročila z dežele se točno in cenó izvršé.

Sè spoštovanjem

Ana Tomažič, (172—1)
posestnica modne kupčije,
Gledališke ulice št. 7, v Pavšinovej hiši.

Zoper

giht in revmatizem,

da se z njim namaže, je mnogostransko skušeno zdravilo

ces. kralj. izklj. priv. Wilhelmov rastlinski sedativ

„BASSORIN“

od

Fran Wilhelma, lekarja v Neunkirchenu,

jedino, katero je visok c. kr. zdravstveni urad preiskal in potem odličilo nj. veličanstvo cesar Fran Josip I. z izključivim privilegijem.

To sredstvo je priredek, kateri, ako se z njim namaže, čini pomirovalno, dobro, olajšujoče v slabosti na živcih, bolečinah na živcih, živčnih boleznih, telesnej slabosti, revmatičnem živčnem trganji po udih, zoper revmatizem, trganje po udih, bolečine v mišicah, zoper bolečine na obrazu in po udih, giht, revmatizem, glavobol, omotico, šumenje po ušesih, bolečine v križi, zoper slabost udov, posebno pri dolgem potovanji (vojakom, gozdarjem) zoper zbadanje ob straneh, nervozne bolezni vsake vrste, tudi zoper zastarel revmatizem.

Jedna bučica z zdravniškim navodom stane 1 gl. a. v. Za kolek in zavoj 20 kr. posébe.

Prodaje tudi: (526—12)

V Ljubljani: Peter Lassnik.

Cenilnik rudninskih vodá

lekarne Piccoli k „angelju“

v Ljubljani, na dunajskej cesti.

(108—11)

Carlsbader Mühlbrunn, 1 sklenica	—	gld. 40	kr.
„ **Sprudelsalz,** „ „	1	„ —	„
Friedrichshaller Bitterwasser, 1 sklenica	—	„ 35	„
Giesshübl-Puchsteiner Sauerbrunn, 1 velika sklenica	—	„ 40	„
Gleichenberger Constantinquelle, 1 sklenica	—	„ 25	„
Haller Jodquelle, 1 sklenica	—	„ 35	„
Marienbader Kreutzbrunn, 1 sklenica	—	„ 35	„
Meerwasser-Mutterlauge, za pripravo morskih kopelj, 1 sklenica	—	„ 40	„
Ofner Rakozyquelle, 1 sklenica	—	„ 20	„
Preblauer Sauerbrunn, 1 sklenica	—	„ 18	„
Selters-wasser, 1 sklenica	—	„ 30	„

Naročila se izvršujejo točno proti poštnem povzetji.

Izdatelj in urednik Makso Armič.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.

Ljubljana, ki jo Schneid zastopa, enkrat nemšk, enkrat ne, kakor judom „D. Ztg.“ ravno pri njih psovanji prav pride? To je logika. In za bralce „D. Ztg.“ je taka konsekvenca popolnem dobra!

Stara „Presse“ si sicer ne upa tako grdo osobno zabavljati, ker dobi zobanja iz vladnih jasli, ali vendar si ne more kaj, da ne bi pohvalila Duhatschevih buršikoznostij in ne tudi psovala na „slovenske agitatorje“. Jud je jud.

„Wiener Allgemeine Ztg.“ piše:

„Slovenci triumfirajo denes, borili so se in bitko dobili. Tudi tega slavnega naroda nij pozabil budgetni odsek, ampak mu naklonil resolucijo, ki zahteva od vlade, „naj uvede na srednjih šolah, vzdrževanih od države, v onih krajih, kjer stanujejo Slovenci, slovenski učni jezik za slovenske otroke, kolikor dopuščajo to zdanja učna sredstva.“ Po velikanskih teh zahtevah te resolucije bi človek mislil, da vsa Slovenija samo čaka na ustanovljenje slovenskih paralelk.“ Na dalje pa tudi psuje na g. Schneida tako le: „V resnici žalosten vtis pa je naredilo, ko je poslanec Schneid pl. Treuenfeld, rojen Dunajčan, zagovarjal Slovence nasproti Nemcem. Slovenci, dejal je, bodo uže spoznali zaklad svojega materinega jezika, ako ga bodo učili tudi v gimnazijah. Lepa izpoved to, da bi se moralo slovenščine učiti še le na gimnazijah. In čemu naj bi se je učili? Zato, da se bode porabila v Bosni slovenska mladina. Tako pravi jeden ud bosenske komisije. A to vendar nij bil končni smoter bosenske okupacije. Samo zato nijsmo mi žrtvovali krvi in denarja!“ Nego? Žrtvovali ste jih „zur niederhaltung des slavismus“ in da sterete „slovanskej kači glavo“? Slišali smo.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 26. aprila.

Šolski odsek državnega zbora je izdal svoje poročilo o Lienbacherjevem predlogu gledé osemletne šolske dolžnosti. Predlog odsekove večine je ta-le: „V onih kraljevinah in deželah, za katere ne velja § 75 zakona od 11. maja 1869, določujejo deželni zbori, je-li naj se s početkom sedmega šolskega leta namesto vsakdanjega pouka prične ponavljavni ali nadaljevalni pouk za dve ali več let in v kolikej meri da se izvršuje. Iz šole sme deček izstopiti samo tedaj, ako si je prisvojil z zakonom od 14. maja 1869 določeni učni smoter ter vsaj v veronauku, čitanji, pisanji in računjenji. Pri določevanji učnih močij (§ 11 istega zakona) se nij ozirati na one učence, ki pohojevajo samo nadaljevalno ali ponavljavno šolo“. Lienbacherjev predlog namerava: ali naj država občno šolsko dolžnost določi na 6 let, deželni zbori pa bi po potrebi jo lehko prodolžili, ali pa država določi 8letno šolsko dobo, deželni zbori pa bi jo smeli skrčiti na 6 let. Zoper prvo alternativo je vlada, zato je odsek odločil se za za drugo. Ustavoverska manjšina pa predlaga, da se sme šolska doba skrčiti samo za kmetske otroke, natančne določbe pa da daje naučni minister.

Vnanje države.

Iz **Cetinja** se javlja, da je boj mej Črnogorci in Albanci neizogiben. Po dogovoru morala bi Turčija 24 ur pred odhodom turških vojakov iz črnogorske zemlje to naznaniti Črnej gori; Turčija nij tega storila, in ko so hoteli Črnogorci zasesti novo ozemlje, našli so tam namesto turških vojakov uže Albance v orožji. Na mostu črez Sem je prišlo mej njimi do boja, v katerem je bilo baje 7 Črnogorcev ranjenih, 1 pa je bil ubit. Po tej najnovejšej turškej izdaji se je zoper Črnogorce vzdignilo baje vse stanovništvo severne Albanije.

Kakor smo uže poročali, sta se Hartington in Granwille posvetavala z **Gladstonom**: po posvetavanji je šel zvečer Gladstone v Windsor. Nedvomno je, da bode on prvi minister in kancelar.

Dopisi.

Iz Kamnika dné 24. aprila. [Izviren dopis.] Pri tukajšnjih občinskih volitvah dné 22. in 23. t. m. so bili v vseh 3 razredih skoraj enoglasno od narodne meščanske stranke postavljeni kandidatje izvoljeni.

Nemčurske stranke še pri volitvi zapaziti nij bilo. — Namesto nemčurskega kamniškega občinskega zastopa, bode zdaj popolnem naroden, kar uže dolgo let nij bil.

Tako nemškutarji vidijo, da njih umetno narejena glorija njkjer dolgo ne trpi. Ljudstvo je enkrat povsod narodno, zato ima tudi le narodna stranka prihodnjost v deželi in le ona je opravičena.

Telegrama „Slovenskemu Narodu“.

Dunaj 26. aprila. Denes je bila v državnem zboru tudi druga dr. Vošnjakova resolucija sprejeta, naj se slovenski jezik kot učni jezik uvede na učiteljskih pripravniščih v Ljubljani in Mariboru, s pristavkom (ki ga je dr. Vošnjak nasvetoval), da se pripravniki (in pripravnice) morajo tudi popolnem nemškega jezika naučiti.

Ormuž 26. aprila. Občine Sv. Miklavž, Brebrovnik, Hermanec, Rog, Jastrovec, Vitan, Adrijanci in Šalovec so odposlale na državni zbor prošnje za slovenske srednje šole.

Domače stvari.

— (Nemškutarska perfidnost.) Uže nekaj časa sem naši nemškutarji nekaterim narodnjakom očitajo, da svoje sinove v tukajšnjo c. k. vadnico pošiljajo. Človek bi moral pri takem očitanji misliti, da je c. k. vadnica čisto nemška šola — vsaj zadnji „Tagblatt“ jo kar naravnost imenuje „eine deutsche Knabenschule“ — in da so druge ljudske šole v Ljubljani slovenske učilnice v pravem pomenu besede. Minister Stremayr je v budgetnem odseku kar naravnost trdil, da je c. k. vadnica v Ljubljani slovenska in isto stvar je trdil c. k. sekcijski načelnik v naučnem ministerstvu Hermann našemu poslancu gosp. dr. Vošnjaku, ko ga je zaradi tega interpeliral. Ob enem je tudi Stremayr v budgetnem odseku trdil, da je mariborska c. k. vadnica zavoljo tega nemška, ker nij tam slovenskih otrok. Dr. Duchatsch je v svojem zadnjem Slovence sramotilnem in psujočem govoru narobe trdil, da je jezik na vadnici v Mariboru slovensk. Kje je torej resnica? Resnica je ta, da nijso vse ljubljanske ljudske šole s c. k. vadnico vred niti nemške, niti slovenske, ampak v pravem pomenu besede: nemškutarske. Vsled zadnjega znanega sklepa nemškutarskega ljubljanskega mestnega zastopa zaradi germaniziranja ljubljanskih ljudskih učilnic so postale taiste v ravno tistej meri in še enkrat poudarjamo — enakomerno — nemškutarske, kakor se je c. k. vadnica pod Lasserjevem ministerstvom v nemškutarski plašč zavila. Ako bi ljubljanski narodnjaki hoteli svoje otroke v slovenske ljudske šole pošiljati, bi jih morali dajati k „Mariji devici“ v Polje, na Ig, v Šent Vid ali pa na Dóbravo. To bi pa bilo vendar preveč skupo in neugodno! Ako ima narodnjak v Ljubljani mej ljudskimi učilnicami izbirati, veljá, kar se nemškutarstva tiče, zanj latinski verz: „incidit Scillam, qui vult vitare Charibdim“. C. k. vadnica ima pred ljubljanskimi ljudskimi učilnicami samo to prednost, da je število učencev omejeno na broj 40 k večemu 50, ko jih morajo ljudske učilnice toliko sprejeti, kolikor se jih prijavi. Res, da so učne moči na ljudskih šolah, kakor zadnjič „Tagblatt“ poimenice na gospoda Praprotnika in gospoda Močnika kaže, sem ter tje izvrstne, ali tudi mej učiteljstvom na c. kr. vadnici nij sam tak narodni osat à la Sima, tudi tam so učitelji, katerim se sme slovenska mladina s čisto mirno vestjo v odgojo izročiti. Nemškutarji v tacih zadevah lažejo kar vprek, kakor jim ravno kaže, da bi slovensko stvar sramotili in v nič devali. Ljubljanski „Tagblatt“ se laže, da je c. kr. vadnica čisto ali izključivo nemški zavod, da bi s tem ljubljanske narodne odbornike na ruglo stavljal, mej tem ko se zopet dr. Duchatsch v državnem zboru laže, da je jezik na Mariborskej vadnici slovensk („Uebungssprache slovenisch“), češ, da bi dokazal, da Slovenci uže vse to zdavnaj v obilnej meri imajo, kar zdaj po svojih resolucijah zahtevajo! Taki so naši nemškutariji, taki so bili in taki bodo ostali.

— (Prošnje za slovenske srednje šole) so državnemu zboru poslale občine: Lastnič, Sedlarjevo, Frankolovo, Svetina v celjskem okaji. Poslanec Schneid je izročil tudi dotično peticijo ljubljanskih meščanov. Občine, ki še mislijo poslati prošnje, naj to kmalu storé, dokler še zboruje državni zbor, najdalje do srede maja.

— (Poročilo o dijaškej „besedi“) v deželnem gledališči prinesemo jutri.

— (Ljubljanski porotniki) za prihodnjo sesijo so: Zeschko Alb. iz Ljubljane; Tavčar Karl iz Ljubljane; Škofic Janez iz Ljubljane; Štrukelj Franc iz Ljubljane; Telban Valentin iz Brezovice; Lončar Jarnej iz Žiganje vasi; Alfons grof Auersperg iz Ljubljane; Gazdek Ignacij, cunjar iz Ljubljane; Ločnikar Tomaž iz Viča; Schiffer Viktor iz Ljubljane; Ebrl Adolf iz Ljubljane; Burger Matijas iz Postojne; Ledenig Alfred iz Ljubljane; Stökl Ernst iz Ljubljane; Treun Matevž iz Ljubljane; Lenarčič Anton, penzijonist iz Ljubljane; Povše Anton iz Stepánje vasi; Iglič Franc z Doba; Šepetavec Jurij iz Stepánje vasi; Gnezda Anton iz Ljubljane; Samassa Albert iz Ljubljane; Križaj Jožef iz Ljubljane; Ditrih Andrej iz Vipave; Novak Anton iz Stepánje vasi; Kaš Franc iz Ljubljane; Trdina Jožef iz Ljub-

---

kakor se pravi frotirati nekaj časa nezdravo meso in prati z mrzlo vodo, znabiti se še popravi kaj, dokler nam ne narastejo nove in zdrave mišice, katere ne bodo imele v sebi starega strupa.

Nekaj se bo dalo še zvračiti, kar je pa neizlečivega zavoljo zastarelosti, to bomo uže morali dati operirati, brez operacije ne bo šlo, ker sè samim leksirom se ne da izlečiti bolezen tako vkoreninjena, kakor je naš nemškutarski krč.

Sedaj sem vam pokazal, da tudi medicine nekaj razumem; če pa mislite, gospa, da nijsem pravo zadel, ali da je moja hidropatična metoda preslaba za našo bolezen, bom pa nasvetoval kej druzega, saj še poznam več metod ter če ne bo drugače, bo gotovo pomogel „Baumscheidt“, kateri ima dobro lastnost, da čisti pokvarjeno krv, in verjemite mi, čiste krvi je nam treba — krvavo.

Vaš

Spectabilis.

v trdovratnem boji upirajo načelu ponemčevanja, vendar ne pozabijo nigdar državnega interesa. Narodje so prelojalni in kljubu svojega narodnega vzburjenja prepametni, da ne bi izprevideli potrebe in koristi kakega druzega kulturnega jezika, in da ne bi razumeli državne volje. (Klici na desnej: Prav res!)

„Ne sme tako daleč priti in ne pride tako daleč, in tudi Slovenci ne želé, da bi dijaki na Kranjskem v bodoče v manjšej meri sposobni bili za javno življenje in za visoke šole, nego-li oni druzih kronovin. Nasprotno pa hočejo, da je njih mladina z doma uže preskrbljena z vsemi poroštvi in da nij siljena po jezikovih uzrokih oddaljevati se od avstrijskih učnih zavodov za znanosti. Ako mi tedaj visoka zbornica pritrdi, da se bode v bodoče v srednjih šolah dežele tudi slovenski jezik gojil kolikor je potrebno, pravično in jednakopravno, storjen je s tem važen korak k odstranjenju narodnega razpora, vsaj na Kranjskem. Agitacija bode obmolknila in mir se bode povrnil.

Še drug nagib me je silil k tem razmišljavanjem dotikajoč se državnega interesa. Mi smo prevzeli na južnej strani Save oskrbovanje obsežne dežele ter moramo postaviti tja nov velik administrativen aparat. Minola bodo še leta in leta, predno da bode sama dežela dala dosti funkcijonarjev, zato bi se moralo uže zdaj pri nameščevanji uradov v teh deželah posebno ozirati na uradnike s Kranjskega in sosednjih slovenskih dežel uže zavoljo jezika in sorodstva in kljubu temu sorodstvu zavolj tega, ker se njih ne dotikajo tam vladajoča versko-politiška nasprotja. Slovenska mladina bi imela tedaj ugodno priliko, svoje sijajne lastnosti marljivosti, vstrajnega prizadevanja in zlate poštenosti, katere ima slovensko ljudstvo v tako obilnej meri, v teh deželah na čast avstrijske uprave izkazovati. (Dobro! na desnej.) A pogoj temu je, da je prvo naobrazenje onih, ki se bodo tja doli poslali, v slovenskem materinem jeziku znanstveno. Tak naučni način, ki se naslanja na staro slovenščino in natančno znanje korenin besedij in pojmov sposoblja vsacega izobraženega Slovenca, da premaga precej malo razliko dijalekta in da lehko uraduje v srbsko-hrvatskem jeziku. (Klici na desnej: Prav res!) Pogoji takemu pouku morajo pa dani biti v gimnazijah onih dežel, kjer stanujejo Slovenci. Ne vzemite tedaj deželi onih srednjih šol, kjer se deželni jezik potrebno goji in dajte državi s tem priliko, da bode v zasedenih deželah imela zveste in v tam vladajoča socijalna nasprotja ne vmešavajoče se uradnike. Ustvarite, gospoda, z boljšim gojenjem slovenskega jezika na kranjskih gimnazijah take zavode, na katerih se bode mogla tudi mladina novih od nas zasedenih dežel pripravljati za obiskavanje avstrijskih visokih šol. (Veselost na levej.)

Baš na to vas moram vendar opozarjati in prepustiti vašej presoji, kolike važnosti in kakih nasledkov bi to imelo, ako bi se mladina iz zasedenih dežel ne izobraževala samo na hrvatskih in srbskih, nego tudi na slovenskih srednjih šolah. (Odobravanje na desnej. — Govorniku čestitajo.)

Nemški časopisi o sprejetji resolucije dr. Vošnjakove.

Nemški časopisi so kar divji od jeze, da je v državnem zboru sprejeta dr. Vošnjakova resolucija, naj vlada na srednjih šolah v deželah, kjer Slovenci prebivajo, uvede slovenski jezik kot učni jezik. Ko bi Slovenci sami ne vedeli, kaj bomo pridobili s to resolucijo, kadar jo vlada resuresniči z dejanskim izvedenjem, te nemške psovke in grdo zasmehovanje, ki iz nemških novin pri tej priliki na naš narod in njega zagovornike leté, nas bi morale podučiti. Naše čitatelje, ki nemajo prilike več novin v roke dobiti, bode zanimalo, če jim nekoliko teh glasov navedemo.

„Neue Freie Presse“ piše zasmehljivo: „Zastopniki prihodnostnega kraljestva Slovenije, gospoda vitez Schneid in Kljun sta imela denes veliko besedo. Onadva sta bila sicer toliko velikodušna, da nijsta zagovarjala, naj se zopet uvede slovensko državno pravo, katero (? Ur.) sta bila nekdaj iznašla vodja interesantnega jugoslovanskega naroda, gospoda Toman in Costa, temuč njima (Schneidu in Kljunu) je bilo dovolj, ker je bil budgetni naslov „srednje šole“ na redu posvetovanja, v prirojenej skromnosti trkati na ravnopravnost slovenskega narečja z nemškim jezikom in iz tega posnemati svoje terjatve po poslovenjenji nemških srednjih šol. In s kako zmagovalnimi argumenti so prvoborci velike slovenske stvari svoje stališče branili! Dozdaj smo mislili, da le razvit, izobražen jezik, ki ima literaturo, je sposoben biti učnim jezikom na srednjih šolah. (Ko bi to opravičeno bilo, kar ste vi „dozdaj mislili“, nemška gospoda pri „N. Fr. Pr.“, bile bi tudi vaše nemške gimnazije še dan denes latinske, ker ko se je vaš nemški jezik kot učni jezik uvajal, bil je še mnogo menj razvit nego je denes naš slovenski, to je nam znano. Ur.) Denes slišimo ravno narobe, in podučujejo nas, da so srednje šole za to, da se nerazvit, nedovršen jezik izobražuje in se mu k literaturi pomaga. (Nemci, ti so se, to se razume, na suhem plavati naučili. Ur.) To je pač prava, nepokvarjena slovenska logika, vzeta iz one slovenske učne knjige, ki je po trditvi gospoda Kljuna za rabo na gimnazijah uže pod peresom. Najbolj ognjeno pa nij šel v boj za sloveniziranje Rauberjev beneficijat, temuč gospod pl. Schneid, o katerem se pravi, da nobene besede slovenski ne ume, (kar je pa laž. Ur.) To se ve da razlaga nekoliko njegovo sanjarstvo za slovenščino.“

„Deutsche Ztg.“ piše: „Denes se je bil vnel boj za srednje šole. Prvi so stopili Slovenci na pozorišče. Ta veliki kulturni narod hoče, da se zvrši poslovenjenje gimnazij v nemških mestih spodnjega Štajerja in in Kranjskega.“ Pohvalno omeniviši, da sta Duhatsch in Foregger, (ded njegov se je še imenoval „Podrekar“) oba renegata slovenskega pokoljenja, proti resoluciji govorila, reče nemški list dalje: „Poslanca Kljun in Schneid pl. Treuenfeld sta zagovarjala slovensko stvar. Ta poslednji gospod spada k žalibog neredkej vrsti onih, ki si prizadevajo in pomagajo z vsemi sredstvi, kadar gré za njihovo kariéro. Iz nemške uradniške familije rojen, dela se zdaj Slovenca, ker ne bi bil s svojimi preskromnimi zmožnostmi nikoli časti dosegel kak nemški okraj zastopati.“ Potem mu nemški judovski list očita, da je nemški renegat, ker je Slovence zagovarjal.

G. Schneid je v svojem govoru izrekoma povedal, da ne govori z narodne navezanosti, torej da nij rojen Slovenec, temuč zagovarja našo reč le s stališča pravičnosti. Kako nesramen je torej novinarski jud, ki mu očita, da „se dela Slovenca“ ali celo da je „renegat“. Zapomniti si pa Slovanje pri tej priliki moramo, da je psevdoliberalnim Nemcem uže vsak Nemec renegat, ki ne glasuje za zatiranje Slovanov. — Nadalje: v jednej sapi nemški jud pišoč v „Deutsche Ztg.“ pravi, da je Schneid govoril za slovenske šole v „nemških mestih Kranjskega“, in — da zastopa slovensko mesto Ljubljano, ker „ne bi bil nikoli časti dosegel kak nemšk okraj zastopati.“ Torej kakšen volilen okraj je vendar

---

svojej stroki, mej tem, ko v naših krajih ne stori dobro, hoteč narediti v svojej maniji iz repe bučo, iz zelja krompir, iz medveda pa osla.

Vi, gospa, mislite morebiti, da so vsi naši nemškutarji hudobni ljudje; o nijso ne, imamo mej njimi prav dobrih božjih volekov, kateri celo mislijo, da koristijo kaj narodu našemu, ako ga nemčijo, kakor je tudi moj vicespectabilis mislil, da dela na hasen svojim sosedom, katerim je najlepše hrastiče pokvaril, samo da je mogel na taiste vcepiti hruško.

Vi, gospa, mislite morebiti, da je Fr. Kromer, katerega je včasih trpinčil „furor teutonicus“ kakor božjast sv. Valentina, hudoben nemškutar? Če tako mislite, ga ne poznate gospoda Kromerja. On vam je dobra duša, saj je leta 1861 pomagal nositi s pokojnim dr. Tomanom našo monstrepeticijo ministru Schmerlingu, ali pozneje se je spreobrnil v Nemca iz gole ljubezni do svojega slovenskega naroda, ker se je bal, da bo prišla Rusija po nas, pa da nas bodo kozaki vse konfiscirali ter transportirali v Sibirijo kam, in iz golega strahu pred ruskimi kozaki je postal Kromer nemškutar. Sicer je Kromer pozneje zavoljo ravno istega strahu avanziral iz Celja v Ljubljano in iz Ljubljane v Gradec in zdi se mi celo na Dunaj, ker v Gradci in na Dunaji se mu nij bilo treba bati kozakov tako, kakor se jih je bal v Celji in v Ljubljani.

Janez Brolich nij tako daleč bežal pred kozaki, kakor njegov prijatelj Kromer, ampak samo do Gradca je pač bežal iz Ljubljane; on je bil tudi dober Slovenec v starih časih; ko so „Novice“ še prinašale imenik svojih naročnikov, je tudi Janez Brolich bil mej taistimi, nosil je ravno tako kakor Kromer našo peticijo Schmerlingu, ali pozneje se ve da je moral tudi enkrat v Gradec pogledati eno malo, pa zato je počel nemškutariti — ne brez uspeha.

Mej mlajšimi nemškutarji bi se tudi moglo najti takih, kateri nijso zgolj iz hudobije postali to, kar so, ampak iz ljubezni do samega sebe so začeli najpreje kompromise delati z Nemci, potem jih je pa kar tako nekaj potegnilo na drugo stran, kakor krč potegne del človeškega mesa iz pravega, ali kakor bi rekel bolj učeno, iz normalnega položaja. Dokler krč drži, je se ve da zlo, potem pa, kadar popusti krč, se zopet vse popravi in mišice z mesom vred pridejo nazaj v svoj stari položaj. Tako le bode sedaj, ko bo začel popuščati krč, ki je vlekel dele našega narodnega telesa na krivo stran, marsikateri atom nazaj prišel na ono mesto, iz katerega ga je bil potegnil nemškutarski krč.

Veselja sicer ne bodemo imeli sveto-pisemskega s takimi nezdravimi atomi, ali bolelo nas pa vendar ne bo več tako, kakor nas je bolelo doslej, ko nas je krč trpinčil neusmiljeno skozi tolika leta. Odahnili se bodemo sedaj eno malo in pa ribati bomo morali ali